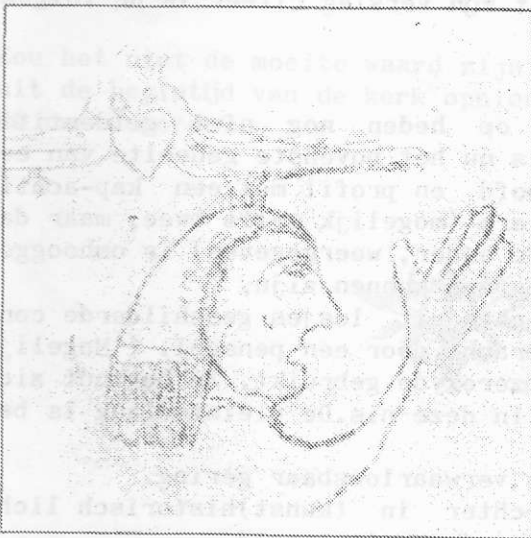

EEN UNIEK TEKENINGETJE IN DE GEMERTSE KERK

door Henk Giebels

Qnlangs kreeg ik een uitgave van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg onder ogen: "Monumentenzorg in kleur en schilderijen". Naast een beschrijving over het gebruik van kleur in oude woonhuizen, kastelen en kerken worden in dit vouwblad een aantal schilderijen afgebeeld. Tekeningen en schilderijen die veelal te voorschijn kwamen bij restauratiewerkzaamheden. Wie schetst mijn verbazing toen ik onder de 24 afbeeldingen - uit allerlei gebouwen in Nederland - er ook eentje uit Gemert aantrof?

Tekening met rode verf -
betekenis van de
voorstelling niet
duidelijk.
Kerk St. Johannes
Onthoofding, Gemert
(N.Br.)

Zo gauw ik kon ben ik naar de kerk gegaan om daar het origineel te gaan bekijken. Het was me nooit eerder opgevallen en daarom was ik dubbel benieuwd. Dat het hier iets unieks betrof was duidelijk. Ook dat het geen bijzonder mooie en belangrijke schildering was, maar goed. Een tekening uit - wat ik vermoedde circa 1500 op een muur van de Gemertse kerk.

Dat was toch wel iets aparts. In de kerk aangekomen heb ik alles afgezocht, maar.. niets gevonden wat ook maar op de in het vouwblad van Monumentenzorg afgebeelde tekening leek! Wat nu? Kontakt opgenomen met mijn voorganger als secretaris van onze vereniging, de heer Noud Rooderkerken. Hij wist me te vertellen van de restauratie van de kerk, waarbij allerlei prachtige schilderijen te voorschijn waren gekomen, die gerestaureerd waren. Hij vertelde ook dat de architect destijds - in afwijking van Monumentenzorg - besloten had deze tekening niet te behouden en over te laten kalken. Ook hij betreurde toen al die beslissing, maar blijkbaar was er niets aan te doen.

Toen heb ik kontakt opgenomen met Monumentenzorg in Zeist om te zien of er misschien nog wat meer informatie over deze tekening was. Ik ontving onder andere het rapport van de heer H.H.J. Kurvers, medewerker van Monumentenzorg, van 14 november 1975. Onder de titel "Schildering in z.g. bidkapel" bepleitte hij uitvoerig de betekenis en het behoud van deze schildering "als zijnde het enige residu van de oude afwerklaag van de oude kerk". Uit zijn verslag citeer ik de volgende zaken:

"De voorstelling is tot op heden nog niet geïdentificeerd (...). Herkenbaar is nu het bovenste gedeelte van een menselijke figuur: een hoofd en profiel met een kap-achtig hoofddeksel getooid. Eén arm (mogelijk zelfs twee, maar dan primitief, de een achter de ander, weergegeven) is omhooggeheven in wat een bidhouding zou kunnen zijn.

De schildering bestaat slechts uit losjes geschilderde contouren in rode verf, opgebracht door een penseel. (Mogelijk is hier rode oker of een ijzeroxyde gebruikt. Ze bevindt zich op de eerste pleisterlaag in deze nis. De pleisterlaag is betrekkelijk dun en ruw.

De artistieke kwaliteit is verwaarloosbaar gering.

Als wij deze schildering echter in (kunst)historisch licht bekijken is zij stellig zeer de moeite waard.

Door de vermoedelijke datering kan ze zeer goed behoren bij de datum van de bouw (naar verluidt: vijftiende eeuws). De datering is overigens moeilijk meer exact te begrenzen. In een primitieve schildering is het immers veel moeilijker de stijlkenmerken te herkennen uit 'n bepaalde periode, hetgeen

voorwaarde is voor een nauwkeurige datering.

Op het werk werd tijdens het bezoek van ondergetekende het vermoeden uitgesproken dat het weergegeven hoofddekseel mogelijk een voorloper zou zijn van de "poffermuts"; Hierdoor zou m.i. deze schildering nog eens extra interessant worden.

De technische staat van de schildering en het pleisterwerk is, afgezien van oude en recente grotere en kleinere beschadigingen, heel goed".

Na dit verslag en enkele opmerkingen omschreef de medewerker van Monumentenzorg wat conservering van de afbeelding zoal zou inhouden. Hij schatte de benodigde werkzaamheden in de nis op 5 à 6 dagen werk. Waarom het toch niet doorgegaan is, is mij niet bekend.

Wie kan ons mede delen wat deze afbeelding precies voorstelt en wat de betekenis ervan is? (Wat voor soort vogels zijn dit? Wat is het voor een hoofdtooi? Enz.).

P.S.

Zou het niet de moeite waard zijn om dit unieke tekeningetje uit de begintijd van de kerk opnieuw tevoorschijn te halen en te restaureren?

